

**Základní škola a Mateřská škola Ústí nad Labem, Jitřní 277,
příspěvková organizace**

Školní preventivní strategie

2021 – 2026

ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ŠKOLE

Název a adresa školy	Základní škola a Mateřská škola Ústí nad Labem, Jitřní 277, příspěvková organizace Jitřní 277, 403 21 Ústí nad Labem – Brná
Jméno a příjmení ředitele	Mgr. Alena Diusová
Telefon na ředitele	723 410 406
E-mail na ředitele	diusova@zsamsbrna.cz

Jméno školního metodika prevence	Mgr. Zuzana Saidlová
Telefon	607 104 089
E-mail	saidlova@zsamsbrna.cz
Specializační studium	Prevence sociálně patologických jevů

Jméno výchovného poradce	Mgr. Eva Kellerová
Telefon	475 541 051, 606 054 991 (kancelář školy)
E-mail	kellerova@zsamsbrna.cz
Specializační studium	Studium pro výchovné poradce

Obsah

1. Vymezení základních pojmů	3
2. Charakteristika školy	4
3. Základní cíle strategie primární prevence rizikového chování	5
4. Cílové skupiny	6
5. Způsob realizace	6
6. Hodnocení	7

1. Vymezení základních pojmů

- **Školní preventivní strategie** je dlouhodobým preventivním programem pro školy. Vychází z omezených časových, personálních a finančních investic se zaměřením na nejvyšší efektivitu, jasně definuje dlouhodobé a krátkodobé cíle, je naplánována tak, aby mohla být řádně uskutečňována. Přizpůsobuje se kulturním, sociálním či politickým okolnostem i struktuře školy či specifické populaci jak v rámci školy, tak v jejím okolí, respektuje rozdíly ve školním prostředí. Oddaluje, brání nebo snižuje výskyt rizikových forem chování, zvyšuje schopnost žáků a studentů činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí. Má dlouhotrvající výsledky, pojmenovává problémy z oblasti rizikových forem chování. Pomáhá zejména těm jedincům, kteří pocházejí z nejvíce ohrožených skupin při zajištění jejich lidských práv a povinností. Podporuje zdravý životní styl, tj. harmonickou rovnováhu tělesných a duševních funkcí s pocitem spokojenosti, chuti do života, tělesného i duševního blaha (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa a pohybové aktivity). Poskytuje podněty ke zpracování Školního preventivního programu.
- **Primární prevence rizikového chování** u žáků v působnosti MŠMT se zaměřuje prioritně na předcházení rozvoje rizik, které směřují zejména k následujícím rizikovým projevům v chování žáků:
 - a) agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimedii, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie
 - b) záškoláctví
 - c) závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus, gambling
 - d) rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
 - e) spektrum poruch příjmu potravy
 - f) negativní působení sekt
 - g) sexuální rizikové chování
- **Specifická primární prevence** – aktivity a programy, které jsou zaměřeny specificky na předcházení a omezování výskytu jednotlivých forem rizikového chování žáků. Jedná se o:
 - a) **všeobecnou prevenci**, která je zaměřena na širší populaci, aniž by byl dříve zjišťován rozsah problému nebo rizika,
 - b) **selektivní prevenci**, která je zaměřena na žáky, u nichž lze předpokládat zvýšený výskyt rizikového chování,
 - c) **indikovanou prevenci**, která je zaměřena na jednotlivce a skupiny, u nichž byl zaznamenán vyšší výskyt rizikových faktorů v oblasti chování, problematických vztahů v rodině, ve škole nebo s vrstevníky.
- **Nespecifická primární prevence** – veškeré aktivity podporující zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, například zájmové, sportovní a volnočasové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje

osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání. Tento typ prevence je významný v kontextu aplikace různých efektivních a vyhodnitelných specifických programů.

- **Efektivní primární prevence** – kontinuální a komplexní programy, interaktivní programy v menších skupinách, vytváření dobrého klimatu ve třídě a skupině, především programy pomáhající odolávat žákům sociálnímu tlaku zaměřené na zkvalitnění komunikace, osvojování a rozvoj sociálně emočních dovedností a kompetencí, konstruktivní zvládání konfliktů a zátěžových situací, odmítání legálních a nelegálních návykových látek, zvyšování zdravého sebevědomí a sebehodnocení, posilování odvahy, stanovování realistických cílů, zvládání úzkosti a stresu apod. Principy efektivní a vyhodnitelné prevence jsou založeny na soustavnosti a dlouhodobosti, aktivitě, přiměřenosti, názornosti, uvědomělosti.
- **Neúčinná primární prevence:**
 - a) zastrasování a triviální přístup: „prostě řekni ne“, citové apely, pouhé předávání informací, samostatně realizované jednorázové akce, potlačování diskuse, stigmatizování a znevažování osobních postojů žáka/studenta, přednášky, pouhé sledování filmu, besedy s bývalými uživateli (ex-usery) na základních školách, nezapojení žáků/studentů do aktivit a nerespektování jejich názorů, politiku nulové tolerance na škole a testování žáků jako náhražku za kontinuální primární prevenci.
 - b) hromadné kulturní či sportovní aktivity nebo návštěva historických a kulturních památek, by měly být pouze doplňkem, na který by měla vždy navazovat diskuse v malých skupinkách.

2. Charakteristika školy

Základní škola v Jitřní ulici se nachází v Brně, okrajové části statutárního a krajského města Ústí nad Labem. Jedná se o školu venkovského typu umístěnou v rekreační oblasti města, rozkládající se na břehu řeky Labe v oblasti Českého středohoří.

Škola má dvě malé budovy propojené spojovací chodbou, v jedné je vedení školy a čtyři třídy (2.- 5. ročník), ve druhé se nachází první třída, učebna výpočetní techniky, knihovna, družina, malá tělocvična a jídelna. Škola je obklopena rozsáhlou zahradou se sportovním hřištěm. Její součástí je také Mateřská škola, která má samostatnou budovu se zahradou, je vzdálená od školy cca 600 m.

Základní škola v Jitřní ulici má jen 1. stupeň a její kapacita je 120 žáků, což umožňuje vytvořit pro děti příjemné rodinné prostředí s vysoce individuálním přístupem. Výuka se realizuje podle školního vzdělávacího programu Jitřenka, který je zaměřen na výchovu ke zdravému způsobu života. Velkým přínosem je propojení základní a mateřské školy. Děti z obou zařízení jsou v kontaktu při společných akcích nebo návštěvách, což umožňuje snazší přechod dětí do základní školy a adaptaci žáků přicházejících do prvního ročníku.

Kromě výuky nabízí škola volnočasové aktivity (zájmové kroužky), organizuje mimoškolní akce pro děti, rodiče a přátele školy. Třídy vyjíždí na školy v přírodě nebo ozdravné pobyty, což pomáhá upevňovat vztahy v třídních kolektivech i mezi žáky z různých ročníků.

Mezi rizikové faktory ve škole patří bezpečnost žáků dojíždějících z okolních obcí městskou hromadnou dopravou, kteří přechází přes frekventovanou komunikaci. V ranních hodinách a po skončení vyučování proto dohlíží na přechodu pro chodce k zastávce MHD policista. Dojíždějící i místní žáci často tráví delší čas před školou při příchodu i po skončení vyučování, kdy docházelo k projevům rizikového chování v dopravě, úrazům či nevhodného užívání mobilních telefonů, proto jsou žákům nabízeny zájmové aktivity hned po skončení vyučování a obědové pauze tak, aby mohli aktivně trávit čas než jedou ze školy domů.

3. Základní cíle strategie primární prevence rizikového chování

a) dlouhodobé

- udržet příznivé klima školy, přátelské a rodinné zázemí
- zdravý životní styl běžně začlenit do výuky a povědomí žáků
- rozvíjet komunikační a sociální dovedností žáků
- systematicky poskytovat certifikované programy všeobecné primární prevence vhodné pro žáky 1. stupně ZŠ
- vést žáky ke správnému rozhodování v rizikových situacích
- dopravní výchova
- zajišťování akcí na zvyšování právního povědomí
- zajímat se o volnočasové aktivity žáků

b) střednědobé

- pravidelné předávání informací pedagogům z oblasti primární prevence
- zkvalitňování práce třídních učitelů při práci s kolektivem třídy
- rozšířit nabídku besed a preventivních aktivit ve škole
- více zapojit rodiny žáků do dění ve škole
- rozšířit osvětu u rodičů

c) krátkodobé – Preventivní program školy

- plnění preventivního programu školy v souladu s dlouhodobými a střednědobými cíli strategie školy
- sestavování preventivního programu školy na základě vyhodnocení aktuální situace ve škole
- organizování akcí směřujících k oživení klimatu ve škole – tematické dny, sportovní akce
- zvyšování příznivého klimatu ve třídních kolektivech formou organizování výletů, škol v přírodě

4. Cílové skupiny

Strategie je zaměřena na všechny žáky 1. - 5. ročníku základní školy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem ohroženým školním neúspěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý pedagogický sbor. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště – výchovná poradkyně a metodik prevence. Do systému informování jsou zapojeni všichni rodiče. Zvláštní pozornost je věnována rodičům žáků, kde se vyskytly negativní jevy chování.

5. Způsob realizace

Nejčastější zařazení preventivních témat v předmětech:

český jazyk, prvouka, přírodověda, vlastivěda, výtvarná výchova, hudební výchova, tělesná výchova

Kompetence žáků

1. – 2. ročník

- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomosti jak udržovat zdraví a o zdravém životním stylu
- znají základní pravidla bezpečnosti v silničním provozu
- umí se správně zachovat při mimořádné události

3. – 5. ročník

- žáci mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- žáci dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření drog
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- vědí, na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jeho práva
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrašování aj.), je protiprávní
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat

Zaměření programu

1. – 5. ročník

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků, zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů, nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (například formou komunitního kruhu)
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“
- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci zdravého životního stylu – hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami
- základy etické a právní výchovy
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- soustředěnost na včasné diagnostikování sociálně-patologických problémů ve třídních kolektivech
- důraz na spolupráci s rodiči
- široká nabídka volnočasových aktivit
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed apod., účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních atd. jako v předchozích letech.

6. Hodnocení

Metodik prevence zpracovává zařazování a plnění školní preventivní strategie v rámci hodnocení školního preventivního programu na konci každého školního roku. Součástí hodnocení je stanovení základních krátkodobých cílů pro následující školní rok. Hodnocení preventivního programu metodik prevence předává ředitelce školy a je přikládáno k výroční zprávě.

V Ústí nad Labem, dne 22. 12. 2020

Č. j.: ZŠMS/2020/76

Školní metodička prevence: Mgr. Zuzana Saidlová

Ředitelka školy: Mgr. Alena Diusová